

HURRA FOR GAMMEL- MANDSSAMFUNDET!

Frank Dahlgaard om myterne om befolkningens sammensætning: "Stop panikken og sortsynet. Vi bør juble"

SMAGEN AF NORDEN

Maden skal smage af sin stedlige oprindelse, siger Claus Meyer

BØRNEGEN DIGTERDRONNING

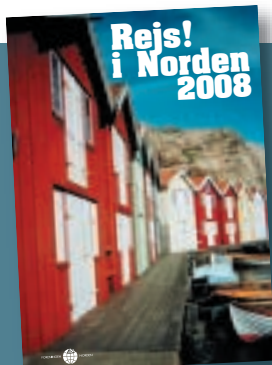
Ingrid Brekke, Aftenposten, Oslo, giver et norsk synspunkt på Astrid Lindgren i 100-året for hendes fødsel

FORENINGEN NORDEN

NORDEN NU

NR. 1 • JANUAR 2008

28 siders indstik med lokalafdelingernes rejsetilbud, lige til at tage ud

EU OG NORDEN

EU er blevet så stort, at regionaliseringen stiller nye krav til tæt nordisk samarbejde, siger landsformand Frode Sørensen

BERTEL HAARDER NY SAMARBEJDSMINISTER

Jeg har været nordisk siden barndommen, siger sønderjyden

NOGET OM DET GODE BØVL MED LÆSEKREDSE

og om andre ting, siger Knud Schødt, Silkeborg, og udsender en efterlysning

INDHOLD

NORDEN NU

NR. 1 • JANUAR 2008

OBS: Udgivelses-tidspunkter

- Nr. 2: Marts
Nr. 3: Juni, med repræsentantskabsmøde-omtale
Nr. 4: Ultimo august, med sæson-programmer
Frist for indlevering af sæsonprogrammer: TORS DAG 29 MAJ
Nr. 1/2009: Primo januar 2009, med rejsekatalog.
Frist for indlevering af rejsetilbud: MANDAG 10 NOVEMBER

REJS! I NORDEN2008

Lokalafdelingernes rejsetilbud,
28 siders indstik lige til at tage ud

- 4 Bertel Haarder ny minister for nordisk samarbejde
Nordisk Råds Litteraturpris 2008**
- 5 Hurra for gammelmands-samfundet**
Frank Dahlgaard om bl. a. myterne om befolknings-
sammensætningerne. Den første af to artikler
- 8 Børnenes egen digterdronning**
Et norsk synspunkt på Astrid Lindgren i 100-året for hendes fødsel
- 11 Noget om det gode bøvl**
med læserkredse, om Anette Jensen og om fraværet af litteratur
fra Åland
- 13 Fæstningernes fest
Foreningsnyt**
- 14 Nordisk Gæstebud og ny nordisk mad**
Claus Meyer om værdien af den lokale oprindelse

UDGIVER:

Foreningen NORDEN i Danmark
Malmøgade 3
2100 København Ø
Tlf. 3542 6325 | Fax 3542 8088
landskontoret@foreningen-norden.dk
www.foreningen-norden.dk

ANSVARSH. REDAKTØR

Ole Oxholm
redaktion@foreningen-norden.dk

DESIGN & LAYOUT

Charlotte Falk-Sørensen,
KLS GRAFISK HUS A/S

TRYK

KLS GRAFISK HUS A/S

OPLAG 14.000

ISSN-NUMMER 0901-4950

Artikler og indlæg udtrykker ikke nød-
vendigvis Foreningen NORDENs
holdning

Indlæg, læserbreve, arrangements-
omtale m.v. til NORDEN Nu modta-
ges pr. e-post eller på CD med print af
teksten vedlagt.

Redaktionen forbeholder sig ret
til at forkorte indlæg

Foreningen NORDEN er en folkelig
forening, der siden 1919 har arbejdet
for øget samarbejde på kryds og
tværs af de nordiske landegrænser

MOTTO:

KENDSKAB GIVER VENSKAB

5

8

13

DET NORDISKE SAMARBEJDE OG EU

I Jyllandsposten har jeg i et indlæg besvaret et angreb på Nordisk Råd og det nordiske samarbejde fra formanden og medlem af forretningsudvalget for Europabevægelsen, Erik Boel og Jens-Kristian Lütken. I deres artikel i nævnte avis leverede de en naiv og glad lovsang til EU-samarbejdet.

Det enkleste svar burde være: Jamen dog. Kan nogen tænke så naivt om dansk udenrigspolitik og så tilmed stå i spidsen for Europabevægelsen?

Dansk udenrigspolitik har i mange år haft fire stabile tilknytninger: FN, NATO, EU og det nordiske samarbejde. Nok har verden forandret sig meget siden Murens fald og Sovjets sammenbrud, men det har altså ikke betydet, at det nordiske samarbejde er blevet overflødig.

Og at opstille EU-samarbejdet som en modsætning til det nordiske eller omvendt er da noget, der hørte hjemme i debatten i 1970'erne.

Det nordiske samarbejde har mange kvaliteter: Det skaffede os på et tidligt tidspunkt en række resultater, som EU først er ved at nærme sig. Vi kan rejse frit, bosætte os frit, søge arbejde frit, studere frit og være socialt sikret overalt i Norden og har kunnet det i 50 år.

Den nordiske miljøkonvention var den mest avancerede internationalt set, da den blev indgået. Vi var en uvurderlig støtte for de baltiske lande i deres kamp for selvstændighed, en kamp, som endte med sejr inden Sovjets sammenbrud - og næsten uden blodsudgydelser.

Vi brugte Nordisk Råd til at sætte gang i det parlamentariske Østersø-samarbejde og det parlamentariske arktiske samarbejde. Nu bruger vi det nordiske til at markedsføre Norden ude i verden som en global vinderregion og til at forberede nye resultater ved FN's klimakonference i København i 2009.

En anden kvalitet ved det nordiske samarbejde er dets folkelige forankring. Det nordiske samarbejde er indiskutabelt det internationale samarbejde, der har den bredeste støtte i befolkningerne i Norden.

I dag og i fremtiden bliver der endnu mere brug for samarbejdet i Norden. EU er blevet så stort efter den seneste udvidelse, at regionaliseringen helt automatisk vil stille nye krav til et tæt nordisk samarbejde i EU-sammenhæng. Her er det vigtigt både at have de mange fællesnordiske værdier som udgangspunkt for nye EU-regler og at sikre, at nye EU-regler omsættes til nationale regler, der er ens i de nordiske lande - ellers risikerer vi, at der skabes nye grænsehindringer.

Det nordiske samarbejde er vokset op nedefra med folkelig støtte gennem alle årene. Katalysatoren har været og er Foreningen NORDEN, som heldigvis er en forening i fremgang med nu ca. 15.000 medlemmer - det er et godt udtryk for bredden i den folkelige opbakning til det nordiske samarbejde.

Frode Sørensen ny formand for Nordisk Kulturfond

Danmark overtog nu ved årsskiftet formandsposten i Nordisk Kulturfond. Ny formand bliver Foreningen NORDENs landsformand, fhv. minister og folketingsmedlem (S) Frode Sørensen, Sønderborg. Han afløser rigsdagsmedlem Simo Rundgreen, Finland. Nordisk Kulturfond uddeler hvert år ca. 32 mio. kr. til fremme for det kulturelle samarbejde mellem de

nordiske lande Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige samt selvstyreområderne Færøerne, Grønland og Åland. Fonden støtter såvel projekter for professionelle som amatører.

Bestyrelsen består af 13 medlemmer fordelt med to fra hvert af de nordiske lande og ét fra hvert af selvstyreområderne.

Bertel Haarder ny minister for nordisk samarbejde

Undervisningsminister Bertel Haarder, genudnævnt som sådan i regeringen Fogh-Rasmussen III, er ved regeringsomdannelsen tillige blevet minister for nordiske samarbejde efter at Connie Hedegaard er blevet klima- og energiminister.

Bertel Haarder siger i den forbindelse til NORDEN Nu, at det nordiske samarbejde har ligget ham på sinde bogstavelig talt siden barndommen, eftersom børn født på grænsen (mellem Danmark og Tyskland) naturligt kommer til at interessere sig for Norden. På Rønshoved Højskole, hvor han er født, og hvor hans far var højskoleforstander, har man grænsen til Tyskland på tre sider af skolen. Alle nordiske flag hænger på væggene i skolens gymnastiksal. Han er opvokset på højskolen, og er student fra Sønderborg Statsskole.

I listen over Haarders omfangsrige politiske karriere (se bl. a. nedenstående web-side) finder man ham bl. a. som tidligere medlem af den danske delegation til Nordisk Råd. Han kender således de generelle arbejds måder godt. Da han blev undervisningsminister første gang (1982-93) var han et aktivt medlem af ministerrådet og sørgede bl. a. for, at rådets medlemmer kom en tur over grænsen og ikke mindst fik set alle de nordiske flag ved grænseovergangene, "grænsen til Norden", en nordisk manifestation, der nu opretholdes ved Foreningen NORDEN i Danmarks foranstaltning. Som nytiltrådt minister for nordisk samarbejde er han især opsat på at få fastholdt og udbredt statsministerens globaliseringsstrategi i det nordiske samarbejde. Bertel Haarder fortæller, at han også har gjort et ordentligt

stykke arbejde (160 timers møder!) i det danske globaliseringsråd. Han er også optaget af at fortsætte grænsehindringsprojektet, "et arbejde, der aldrig holder op", eftersom der hele tiden kommer nye love, som skal ind i en tilpasningsfase. Poul Schlüter gjorde et godt stykke arbejde. Det vil Bertel Haarder med et åbent sind gerne søge fortsat - og gøre brug af sin personlige pondus, når det er nødvendigt, som han siger.

Se også: <http://www.uvm.dk/minist/personer/minister.html?menuid=6005>

Finlands-svensk biografi nomineret til Nordisk Råds Litteraturpris

Finland har nomineret professor Merete Mazzarella biografi af Fredrika Charlotta Runeberg til Nordisk Råds litteraturpris 2008.

Det er usædvanligt, at en biografi er nomineret og nu skal konkurrere med romaner, noveller og digte. Det er dog hændt før. Den svenske kulturskribent og forfatter, professor Olof Lagercrantz (1911-2002), fik Nordisk Råds litteraturpris 1965 for sin bog om Dante, "Från helvetet till paradiset", og han blev igen nomineret i 1993 for værket "Att läsa Proust". Også Göran Palm og Sven Lindqvist har været nomineret for essays.

Ifølge vedtægterne for litteraturprisen kan en roman, et drama, en digt-, novelle- eller essay-samling eller andet værk nomineres til prisen. Værket skal opfylde høje litterære og kunstneriske krav, og det er ifølge kritikeren Timo Hämäläinen, Finland,

der er medlem af bedømmelseskomiteen, tilfældet med Merete Mazzarella værk. Hun er udover professoratet ved universitetet i Helsingfors en højt skattet finlands-svensk forfatter.

Fredrika Charlotta Runeberg (1807-79) var gift med Finlands nationaldigter Johan Ludvig Runeberg (1804-1877) og var selv en fremtrædende journalist og forfatter.

Følgende værker er nomineret af de nationale bedømmelseskomiteer:

DANMARK Jens Smærup Sørensen: Mærkedage. Roman, Gyldendal, 2007. Naja Marie Aidt: Bavian. Noveller, Gyldendal, 2006.

FINLAND Leena Krohn: Mehiläispaviljonki. Kertomus parvista. Roman. Teos, 2006.

Merete Mazzarella: Fredrika Charlotta född Tengström. Essay, Svenska litteratursällskapet i Finland, 2007.

ISLAND Bragi Ólafsson: Sendiherrann (Ambassadøren). Roman, Mál og menning, 2006.

Kristín Steinsdóttir: Á eigin vegum (Sin egen väg) Roman, Vaka Helgafell, 2006.

NORGE Merethe Lindstrøm: Gjestene. Noveller, Aschehoug, 2007. Carl Frode Tiller: Innsirkling. Roman, Aschehoug, 2007.

SVERIGE Birgitta Lillpers: Nu försvinner vi eller ingår. Digte. Wahlström & Widstrand, 2007. Eva Runefelt: I ett förskingrat nu. Dikter, Albert Bonniers Förlag, 2007.

FÄRÖARNA Carl Jóhan Jensen: September í björkum sum kanska eru bláar (September i birke som måske er blå). Digtsamling, Sprotin, 2006.

DET SAMISKE SPROGOMRÅDE Synnøve Persen: Meahci súvas bohciidit ságat. Digte, IDUT, 2005.

GRÖNLAND Intet værk nomineret.

Prisvinderen udpeges vedkomiteens møde i Stockholm 29 feb. Prissummen er på kr. 350.000.-, der uddeles ved Nordisk Råds session i Helsingfors i oktober.

HURRA FOR GAMMELMANDS-SAMFUNDET!

PUNKTERING AF MYTER OM BEFOLKNINGSSAMMENSÆTNINGENS
UDVIKLING OG KONSEKVENSERNE HERAF - OGSÅ I NORDEN

Den første af to artikler om gammelmands-samfundet og myterne om befolkningsudviklingen – især i Norden. Materialet stammer fra et foredrag, Frank Dahlgaard holdt ved en nordisk statistikkonference i Reykjavik sidste år om aldersstrukturen og dens indflydelse på økonomi og samfund

AF CAND. POLIT. FRANK DAHLGAARD
LÆRER I INTERNACIONAL ØKONOMI VED
HANDELSKOLEN I HELSINGØR

Skal vi i de nordiske statistikbureauer forholde os passive til enhver udlægning af vores tal – og helt overlade debatten til politikerne, journalisterne og andre professionelle meningsdannere?

Som producenter af statistik skal vi naturligvis værne om vores objektivitet og troværdighed. Det er som regel uproblematisk at korrigere åbenlyse og indiskutable fejlfortolkninger af vores statistik. Men det kan som statistiker også være fristende at tage til orde, når debatten om et vigtigt samfundsanliggende går i selvsving og fremstiller en udvikling ensidigt i tilfælde, hvor tallene nærmest viser det modsatte – eller i hvert fald viser et nuanceret og diskutabelt billede.

Statistikken over befolkningsudviklingen er et eksempel på et område, hvor de lave fødselstal og aldringen af befolkningen har fået samtlige nordiske politikere og journalister til at fremstille udviklingen som ensidigt negativ og problematisk. Alle har tolket tallene som udtryk for en uønsket udvikling, der bør gøres noget ved. Rygmarvsreaktionen er, at det er negativt, at folketallet snart ikke vokser mere, samt at der bliver flere ældre og færre unge. Vi ender som gammelmands-samfund uden dynamik, siger man. Forsørgebyrden – som frækt og frejdigt kaldes for ”ældrebyrden” - vokser og bliver en klods om benet på fremtidens erhvervsaktive. Færre erhvervsaktive skal betale pensioner og omsorg til mange flere gamle. Der tales ligefrem om ”pensionsbomben”, som snart vil eksplodere. Der er ingen grænser for sortsynet, negativiteten og ensidigheden i udlægningen af befolkningsfremskrivningerne.

”Danskerne skal føde flere børn”, sagde den danske familieminister i foråret (2007, red.).

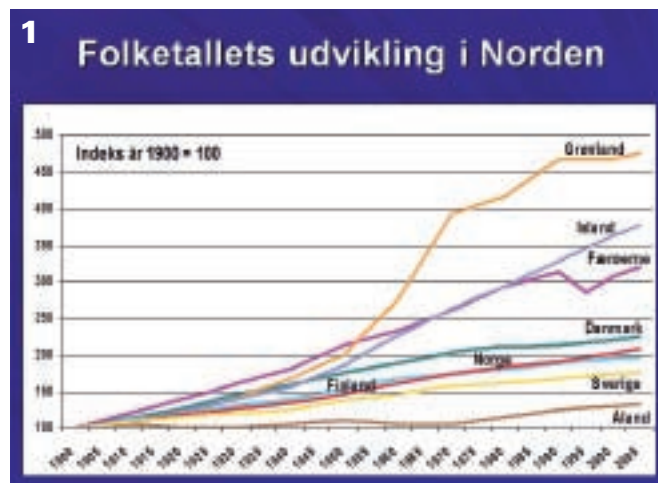
Stop panikken og sortsynet, siger jeg. I stedet for at græde bør vi snarere juble!

Et Danmark med 17-17 mill. mennesker?

Det er nemlig slet ikke så ensidigt negativt, at folketallet holder op med at stige. Specielt ikke i Danmark, der som det eneste nordiske land er tæt befolket. Med 127 indbyggere pr. kvadratkilometer ligger Danmark på linje med

store dele af det tæt befolkede Vesteuropa. Hvis folketallet i et land som Danmark fortsætter med at vokse, bliver vi på rigtig langt sigt lige så mange mennesker som i Holland (16-17 millioner) på et område af samme størrelse som det danske. Er det lykken? Hvis man mener nej, så må man logisk set på ét eller andet tidspunkt være tilfreds med, at folketallet ikke vokser mere – uanset at det i en overgangsperiode kan medføre problemer med forsørgebyrden. Et evigt voksende folketal er selvfølgelig ikke holdbart. Med nutidens sprogbrug: Det er ikke bæredygtigt. På ét eller andet tidspunkt vil alle finde det hensigtsmæssigt, at befolkningsvæksten stopper.

I det tætbefolkede Danmark må politikerne spørge sig selv, om det egentlig ikke er hensigtsmæssigt, at vores reproduktionstal peger i retning af en mindre befolkning. I dag er der 5,5 millioner mennesker i Danmark. For 100 år siden var det danske folketal to-en-halv million – eller ca. 60 personer pr. kvadratkilometer. Det er tre gange mere end folketætheden i dagens Sverige og Finland. Personligt synes jeg, at vi i Danmark i dag er alt for mange mennesker. Så jeg siger hurra for et synkende folketal. Gid det vil fortsætte i hvert fald de næste 100 år!

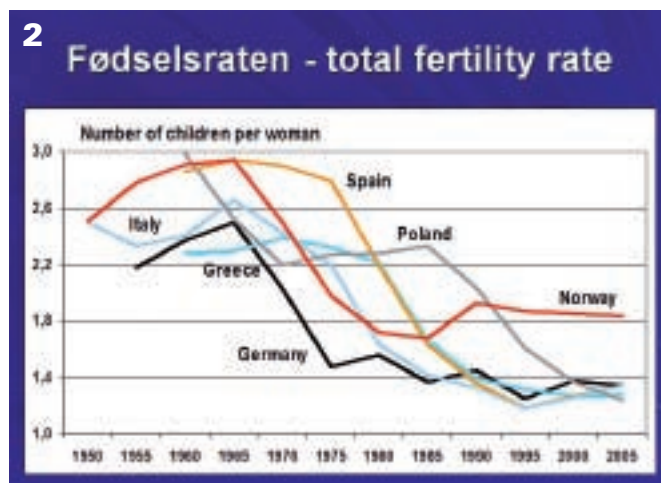

Lavt fødselstal er en myte

Men er det ikke bekymrende og negativt med et stivnet gammelmands-samfund uden dynamik? Bliver forsørgerbyrden ikke ubærlig høj, og er det ikke uhyggeligt med et samfund med lave fødselstal, hvor der bliver mange flere gamle end børn og unge? Mit svar er nej.

For at uddybe og begrunde dette svar vil jeg sætte fødselstal, forskydning i alderssammensætning og forsørgerbyrdens udvikling ind i både en historisk og en international sammenhæng. Så vil man nemlig kunne se, at det er svært at bevare pessimismen – specielt som borger i Norden.

Først må myten om det lave fødselstal i Norden aflives. I forhold til resten af Europa - både Øst- og Vesteuropa - er fødselsraten i de nordiske lande faktisk høj, og sådan har det været i en længere årrække.

Mens der i Norden i gennemsnit fødes omkring 1,8 barn pr. kvinde, fødes der i Vesteuropas største land, Tyskland, kun 1,4 barn pr. kvinde, og i Spanien, Italien og Grækenland har fødselstallet længe været endnu lavere nede. Fødselstallet har været ekstremt lavt så længe i Middelhavslandene, at der ikke kun er tale om udskudte fødsler, men reelt om væsentligt færre børn pr. kvinde.

Når det gælder fertiliteten, er det i dag kun det katolske Irland og Frankrig, der sammen med UK er fremme i førerfeltet i Europa sammen med de nordiske lande.

Jeg skal ikke gøre mig klog på, hvorfor fødselstallet i de nordiske lande er så relativt højt, men mit gæt er, at der dels i Norden er specielt gode pasningsmuligheder for børn, dels at vi også på ligestil-tingsområdet mellem mænd og kvinder er længere fremme end andre europæiske lande. Nordiske mænd kan skifte en ble, stege en bøf og bruge en vaskemaskine.

Men altså: Hvis det er negativt og problematisk med lave fødselstal, så står de fleste andre lande i Europa over for større problemer, end vi gør i Norden.

Ungdommens "lyksaligheder"

Så til myten om ungdommens lyksaligheder: Hvorfor fremstilles det som ensidigt godt med mange unge i en befolkning, når vi dog alle sammen ved, at de unge er mere støjende, mere voldelige og kriminelle, mindre vidende, mindre erfarne og mindre stabile end de ældre? De unge har sex på hjernen og har derfor svært ved at koncentrere

sig. De unge kører også hurtigere og dårlige i trafikken end ældre – det viser statistikken – og de unge foranlediger dermed flere alvorlige færdselsulykker end de mere voksne gør. Et aldrende samfund med færre unge og flere ældre er derfor – alt andet lige – et samfund med mindre støj, mindre kriminalitet og vold, færre alvorlige færdselsulykker, mere erfaring og mere stabilitet. Dét er da alt sammen indiskutabelt positivt.

Et aldrende samfund vil – alt andet lige – også være politisk mere konservativt. Statistikken viser klart, at de unge i langt højere grad end ældre stemmer på venstreorienterede partier. Afhængigt af politisk observans kan man naturligvis opfatte dette som positivt eller negativt.

Ændringen i befolkningssammensætningen har allerede i flere af de nordiske lande betydet, at den politiske lydhørhed over for de ældres ønsker og behov er voksende. De politikere og partier, som prioriterer de ældre medborgere, gør det temmelig sikkert bevidst, idet den ældre del af vælgerskaren er voksende. Det er hér, der i fremtiden især vil kunne hentes mange stemmer. Så fremtidens ældre og mere modne befolkning fører med stor sandsynlighed til bedre vilkår for de ældre.

Måske kan udviklingen ligefrem føre til, at den hysteriske ungdomsdyrkelse ophører. I andre dele af verden står der en helt anden respekt om de gamle, end der gør hos os i Norden. Man respekterer de ældre for deres livsvisdom og erfaring, mens det i Norden betragtes som noget meget negativt at blive og være gammel. Ja, selve ordet "gammel" er blevet så negativt ladet, at det er blevet et tabu-ord, ja ligefrem et skældsord. Man er i dag tvunget til at benytte ordet "ældre". Fint, hvis vi efterhånden kan slippe for den overfladiske ungdomsdyrkelse. For oprigtig talt: Ligger de unges største fordel ikke i, at de bliver ældre og mere fornuftige?

Flest børn/unge i Island

EU udsendte i marts 2007 – i dagene for 50-året for Romtraktatens tilblivelse – en statistik over andelen af børn (0-14-årige) og unge (15-24-årige) i de 27 medlemslande. Suppleret med tallene med tal for Norge og Island viser de, at når det gælder andelen af børn og unge, så ligger de nordiske lande i dag midt i feltet af europæiske lande – dog med Island som det europæiske land, der i dag har relativt flest børn og unge – og med Norge som et land, der også i dag hører til fremme blandt de befolkningsmæssigt mest unge i Europa.

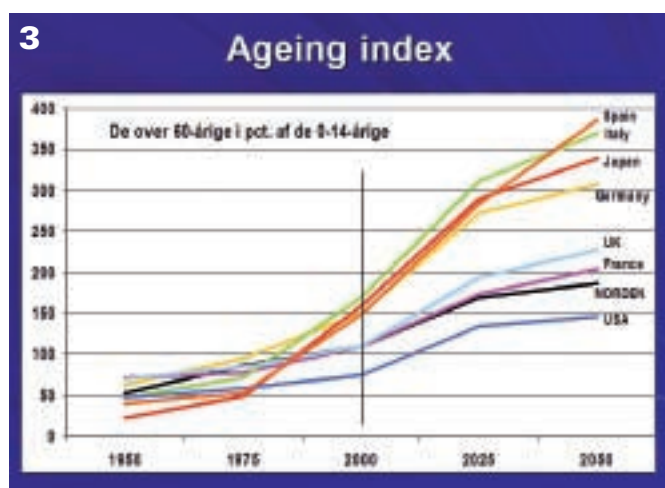
Færre unge og flere ældre betyder:

- Mindre larm og støj
- Mindre druk og narkotika
- Mindre graffiti og hærværk
- Mindre vold og færre trusler
- Færre tyverier og indbrud
- Færre alvorlige færdselsulykker
- Mere erfaring og stabilitet
- Et mere konservativt samfund

Ser vi ved hjælp af de seneste befolkningsfremskrivninger frem til år 2050, er billedet imidlertid, at samtlige nordiske lande hører til blandt de europæiske befolkninger med relativt mange børn og unge. Island vil fortsat indtage den europæiske 1.-plads, men også alle de øvrige nordiske lande vil om nogle årtier være fremme i førerfeltet. Så hvis børn og ungdom er godt, så ser fremtiden relativt flot ud for de nordiske lande. Igen er det svært at bevare pessimismen som borger i Norden.

Flest ældre i Finland

Demografer anvender et særligt mål for en befolknings grad af aldring, nemlig det såkaldte *ageing index*. Det angiver antallet af 60+ årige i procent af de 0-14 årige. Eller populært sagt: Hvor mange gamle, der er i forhold til børn (nogle ville måske sige: Antal bedsteforældre i forhold til antal børnebørn).

Udviklingen i dette ageing index er på graf 3 anført fra 1950 frem til 2050, idet perioden fra 1950 til 2005 selvsagt er de historiske data, mens resten af perioden bygger på landenes seneste befolkningsfremskrivninger. Som det fremgår, var der i Skandinavien (Danmark, Norge og Sverige) i 1950 ca. dobbelt så mange børn som gamle. Omkring 1980 var der i disse lande lige mange børn og gamle, men i fremtiden vil der blive langt flere gamle end børn. Ser vi på hele Norden falder specielt udviklingen i Finland i øjnene: I 1950 havde Finland samme "unge" ageing index som Island (nemlig ca. 33 gamle for hver 100 børn), men om ganske få år vil Finland have Nordens højeste ageing index. Omkring 2030 vil der i Finland være dobbelt så mange gamle som børn. Finland er klart det nordiske land, hvor befolkningens aldring sætter stærkest ind – også i de kommende årtier.

Men lad os lige dvæle lidt ved Finland, som allerede gennem de sidste 50 år har oplevet en mærkbar aldring af sin befolkning – langt mere end noget andet nordisk land. Har denne aldring så medført et Finland i stagnation? Svaret kender vi alle: Finland har de seneste 50 år udviklet sig utrolig dynamisk med en økonomisk vækst af imponerende højde. Finland er et foregangsland i hele verden, når det gælder produktion af mobiltelefoner, og når det gælder uddannelsessystemet. Der er ikke noget i den historiske udvikling, som tyder på, at dynamikken nødvendigvis fuser

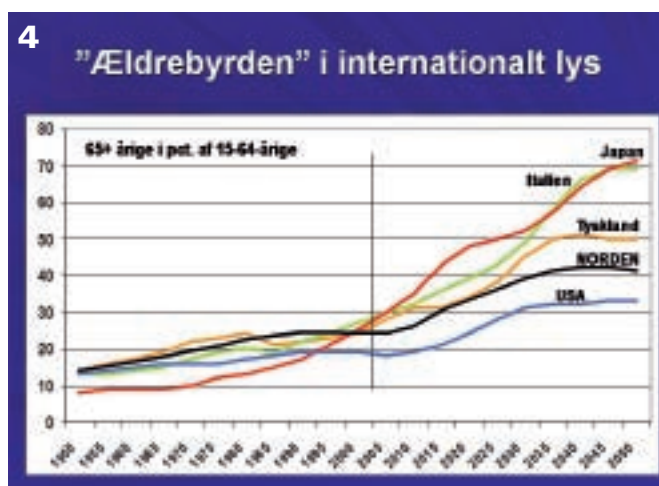
ud af et land, blot fordi befolkningen bliver ældre. Finland er i hvert fald et eksempel på det modsatte. Spanien er et andet eksempel på et land, hvor den økonomiske vækst de sidste tre årtier har været stor, og hvor det vel at mærke er sket samtidig med at aldringen i befolkningen har været endda meget betydelig.

Så til Island: Først i 2015 vil der i Island være lige så mange gamle som børn, og selv om ageing-indexet også for Island stiger, så sker det i relativt langsomt tempo. Island har udsigt til at forblive Europas unge land.

Dramatisk vækst i Sydeuropa

Ser vi imidlertid på aldringen i Norden sammenlignet med aldringen i den øvrige verden, er det slående, at de fleste andre lande ældes meget mere end de nordiske lande gør. I Middelhavslandene, men også i f.eks. Japan og Tyskland, er der udsigt til en dramatisk vækst i ageing indexet. I UK og i Frankrig bliver aldringen i befolkningen ikke så voldsom, men dog mere udtalt end i Norden. Det samme gør sig gældende i forhold til Østeuropa, herunder Rusland og Ukraine. Aldringen bliver betydeligt voldsommere her end i de nordiske lande. Blandt de udviklede lande er det kun USA, som kan se frem til mindre aldring end Norden. Så Norden bliver faktisk "det unge område" i fremtidens Europa. Og for de, der mener, at ungdom er godt – herunder at ungdom betyder mere dynamik og økonomisk vækst – ser fremtiden positiv ud for Norden.

I forhold til den såkaldte "ældre-byrde" (de 65+ årige i pct. af de 15-64 årige), viser det samme billede sig: Byrden vil vokse klart mere i det øvrige Europa – og i Japan – end i de nordiske lande.

Inden for Norden er der udsigt til, at ældre-andelen fra 2005 til 2040 bliver fordoblet i både Danmark og Finland. I Island vil den vokse med ca. 90 pct., mens den i Norge vil vokse ca. 68 pct. I Sverige vil ældre-andelen frem til 2040 kun vokse godt 50 pct.

Det ændrer ikke afgørende på billedet, når vi medtager børn og unge, og ser på den samlede demografiske forsørgebyrde, altså børnene (0-14 år) plus de ældre (65+ år) i procent af de erhvervsaktive aldersgrupper (15-64-årige).

Netop nuu befinder vi os i Norden med en historisk set meget lav samlet demografisk forsørgebyrde. Det faldende børnetal har nemlig lettet byrden, fordi antallet af gamle

endnu ikke for alvor er begyndt at vokse. Men det vil ske allerede i den nærmeste fremtid, og i Finland er der nærmest udsigt til en eksplosion. Det er imidlertid ikke Finland, som befinner sig en særlig aparte situation, men de øvrige nordiske lande. Den finske udvikling er nemlig ikke spesielt voldsom sammenlignet med utviklingen i mange andre lande i Europa.

Inden for Norden har Sverige i dag den høyeste demografiske forsørgerbyrde, og Finland den mindste, men det ændrer sig i de kommende år. Sveriges forsørgerbyrde vil nemlig ikke vokse særlig meget, mens Finlands – herunder Ålands – vil stige voldsomt. Også den danske forsørgerbyrde vil vokse markant. Både Finlands og Danmarks samlede demografiske forsørgerbyrde vil inden for de neste 20 år overstige den svenske.

De konkrete tal er, at der fra 2005 til 2040 er udsigt til, at den samlede demografiske forsørgerbyrde vil vokse med ca. 25 pct. i såvel Sverige som Norge og Island, mens forsørgerbyrden vil vokse med næsten 50 pct. i Finland og Danmark. I Finland vil væksten imidlertid koncentrere sig om de nærmeste årtier.

Den demografiske utvikling innebærer, at der også i fremtiden vil være merkbar forskjell på alderssammensætningen i de nordiske befolkninger.

I neste og sidste artikel ser Frank Dahlgard på, hvordan problemene kan tackles.

Barnas egen dikterdronning

AF INGRID BREKKE, JOURNALIST,
AFTENPOSTEN, OSLO.

Med det store 100 års jubileum for Astrid Lindgren får hennes gamle og nye lesere se mer enn vanlig til Pippi, Ronja, Karlsson, Emil og Kavring Løvehjerte - og alle de andre fantastiske figurene den svenske forfatteren tryllet frem

LINDGREN SKREV for barn fordi "barn skaper mirakler når de leser", forklarte hun. Kanskje er det derfor vi husker fortellingene så godt? Lindgren ga oss ingrediensene som skulle til, vi leste, og miraklene festet seg i oss.

Men den aller første boken hun fikk utgitt, er så godt som glemt. Det var nemlig ungpikéboken "Britt-Mari lättar sitt hjärta" i 1944, som vant annenprisen i Rabén & Sjögrens konkurranse. Dette forlaget skulle bli Lindgrens resten av livet, og hun arbeidet også der i mange år som barnebokredaktør.

Etter sin forholdsvis sene debut som 37-åring, ble det fart på sakene. På løpende bånd fulgte Pippi Langstrømpe (1945), Mesterdetektiven

Blomkvist (1946) og Alle vi barna i Bakkebygrenda (1947).

Suksess

"Pippi Langstrømpe" ble en umiddelbar suksess, om enn kontroversiell. Året etter utgivelsen raste en stor debatt om moralen i en bok der hovedpersonen strør sukker på gulvet og spiser en hel bløtkake. Den anarkistiske, rødhårede jenta har siden vært gjenstand for mange diskusjoner. Men om Pippi gjør hva hun vil, er hun likevel snill. Det er mer enn man kan si om Karlsson på taket, en passe tykk mann i sin beste alder. Han roter til livet til Lillebror, er umulig å kontrollere og tenker bare på seg selv. Det gir mye pirrende glede i slik forbudt oppførsel.

Emil er også en gutt som gjør forbudte ting, men i en realistisk ramme. Hans eventyr er blant annet inspirert av Astrid Lindgrens fars opplevelser som gutt i Småland. Emil var den av figurene som sto Lindgrens eget hjerte nærmest, og hun forteller at hun gråt da hun skrev de avsluttende linjene i den siste boken, gråt fordi hun aldri ville få være så nær ham igjen: "Emil smilte bredt. Det var det, da, sa han. - Vi får se. Og så ble det kveld og natt, og alle sov rolig og fredelig, og snøen falt over Katthult og hele Lønneberget og hele Småland."

Mytisk

Lindgreneskript og professor Vivi Edström har skrevet mye klokt om Lindgrens bøker, og skiller "Mio, min

Astrid Lindgrens barndom i Vimmerby var usedvanlig god og trygg. - Det var underlig at vi ikke lekte oss ihjel, har hun selv sagt. Hun hentet mange idéer fra fortiden, ikke minst til fortellingene fra Bakkebygrenda.

Foto: Tobias Rostlund / AP foto / Pressens Bild

Nåja, det er jo så mange barn. En unge fra eller til, det er en hverdagslig sak, sier Karlsson.

Foto: Ill. Ilon Wikland (Damm)

Pippilotta Viktualia Rullegardina Krusmynta Efraimsdotter Langstrømpe med apen Herr Nilsson.

Foto: Jan Delden/AP

Mio" (1954), "Brødrene Løvehjerte" (1973) og "Ronja Røverdatter" (1981) ut som en egen suite i forfatterskapet. De er alle nære mytene, er på sett og vis moralfilosofiske og har en komplisert fortellerstruktur. (Og apropos fortellerstruktur, neste gang du leser eller ser Emil, legg merke til den lure og sjarmerende fortelleren. Hvem er det, egentlig?)

Det er kanskje blant disse tre bøkene mange voksne har sine favoritter. Min egen yndlingsbok er "Mio, min Mio", og jeg vet ikke hvor mange ganger jeg leste historien om foreldreløse Bo Vilhelm Olsson som finner en ånd i en pilsflaske og fraktes til Landet i det fjerne, der hans far Kongen bor. Faren har lengtet etter sønnen like mye som sønnen har lengtet etter faren, og forteller også sønnen at hans riktige navn er Mio. Mio opplever noen lykkelige dager i Landet i det fjerne, i sin far Kongens rosenhage sammen med vennen Jum-Jum og hesten Miramis. Men det er ikke noe paradiset uten et helvete, nemlig den døde verdenen i Landet Utenfor. Dit reiser Mio for å oppfylle sin skjebne, nemlig å gå til kamp mot den onde ridder Kato, som har en klo av jern og et hjerte av sten.

Sorg og savn

"Mio, min Mio" er en vakker, rørende, trist og grusom historie, om sorg, savn og mot, og om at kjærligheten er det nødvendige av alt. Romanen er også helt spesiell rent språklig, stilen er høystemt og gjentakelsene mange.

Leseren blir nærmest suggerert inn i fortellingen, som i et klassisk eventyr.

"Mio, min Mio" og "Brødrene Løvehjerte" viser aller tydeligst hva som gjør Astrid Lindgren til en så stor forfatter: Hun er ikke redd for å skrive om det vonde og vanskelige. Det er best å si det som det er, og i verden er det også sult, sykdom, savn, lengsel, ensomhet og død. I disse bøkene, som ikke er skrevet for de minste barna, er det selve temaet. "Brødrene Løvehjerte" kalte hun selv en trøstebok, siden himmelen ikke lenger finnes. "Den sagan har dom inte kvar. Och då tenkte jag, man kan jo kanskje ge dom en annan saga som dom kan vårma sej vid lite grann i väntan på det oundvikliga slutet". I andre bøker er skyggesidene mer perifere, som de gamle og sultne i "Emil", Abbe og hans alkoholiserte far i "Marikken" eller i "Rasmus på loffen".

Idyll

Men noen fortellinger er ren idyll, som i Bråkmakergata eller aller mest i bøkene om Bakkebygrenda. Her er knapt noe annet enn lek og moro fra morgen til kveld, og bøkene er sterkt inspirert av Astrid Lindgrens egen barndom i Vimmerby, en usedvanlig god og trygg barndom, med mye rom for lek. - Det var underlig at vi ikke lekte oss ihjel, har hun selv sagt.

Biografen Margareta Strömstedt stiller spørsmål ved nettopp det, hvordan kunne Lindgren skrive så troverdig og innsiktsfullt om barn som

ikke har det bra, når hun selv hadde vokst opp i rene paradiset? Kanskje er det den sterke evnen til empati, og det intense ønsket som Lindgren hadde om at alle barn skulle ha det slik hun selv hadde det, et ønske som kanskje gjorde at hun så manglene ekstra tydelig.

Fikk barn i skjul

Men Lindgren hadde så visst sine vanskeligheter, forteller Strömstedt videre, om enn i voksen alder. Som attenåring ble hun gravid med sin sjef, redaktøren i lokalavisen. Hun flyttet til Stockholm for å holde det hemmelig for småbysladderer, og fødte barnet på det eneste sykehuset i Norden der hun ikke måtte oppgi farens navn, nemlig i København. Lille Lasse bodde hos fosterforeldre i Danmark, så et år hos hennes egne foreldre, før hun giftet seg og kunne ta ham til seg.

Disse årene i Stockholm var både fattigslige og triste, alle pengene gikk med til reiser for å besøke Lasse. Hun har senere fortalt at en av hennes største leseropplevelser var Hamsuns "Sult":

"... alt blander seg til en eneste intens følelse av lykke over boken og samhørighet med den unge Hamsun og alle andre som gikk og sultet i verdens byer. Som jeg for eksempel, nåja, nåja, jeg sultet ikke tilnærmelesvis så bittert som Hamsun, som gikk der borte i Kristiania og tygget på en treflis, her i Stockholm var det bare slik at jeg aldri kjente meg riktig

mett. Men det var nok til at jeg kunne identifisere meg med den skrulle unge mannen i Kristiania - og tenk at han kunne skrive en så gripende og urimelig morsom bok om sult."

Livsvisjon

Astrid Lindgren har skrevet seg inn i hjertene til barn over hele verden. Vivi Edström trodde lenge magien lå i språket, i de sprelske ordlekene, rytmene og stilen. Men etter hvert så hun at selv dårlige oversettelser virker, og at det er selve livsvisjonen og skrivemåten, noe vitalt og ømt, som bergtar og rører leseren.

Vi husker fortellingene hennes så godt fordi de lærer oss så mye klokt og viktig om livet: Å være frie, leke, le og ha det moro, men også å ta ansvar og være omsorgsfulle og modige. Livet er fullt av både godt og vondt, og det gode er alltid verdt å kjempe for - selv om det betyr å rive Ridder Katos stenhjerte ut av brystet på ham, slåss mot okkupasjonsstyrker i Kirsebærdalen eller hoppe over Helvetesgapet.

KILDER: VIVI EDSTRÖM: ASTRID LINDGREN - VILDTORING OG LÄGERELD, MARGARETA STRÖMSTEDT: ASTRID LINDGREN, EN LIVSSKILDNING. WWW.ASTRIDLINDGREN.SE TAKK TIL NORSK BARNEBOKINSTITUTT

Astrid Lindgren (1907- 2002)

Født Astrid Anna Emilia Ericsson 14. november 1907 i Vimmerby i Sverige.

Var 18 år gammel journalistlærling i lokalavisen Vimmerbytidningen da hun ble gravid utenfor ekteskap.

Hun flyttet til Stockholm, og fødte sønnen Lasse i København. Han bodde i fosterhjem de første årene.

Tok utdannelse som sekretær og fikk arbeid i Motormännens Riksförbund.

Giftet seg med Sture Lindgren i 1931, og Lasse flyttet inn. Sammen fikk de datteren Karin. I 1941 flyttet familien til en treromsleilighet i Dalagatan 46. Her bodde Lindgren til hun døde i 2002.

Som 13-åring fikk Astrid Lindgren publisert en stil i lokalavisen, og på 30-tallet skrev hun to fortellinger for magasinet "Landsbygdens jul".

Debuterte med "Britt-Mari letter sitt hjerte" i 1944, da hun var 37 år. Pippi Langstrømpe kom året etter.

Hun arbeidet som redaktør i forlaget Rabén og Sjögren fra hun var 40 til 65. Forlaget utga alle hennes bøker.

Bøkene hennes er oversatt til mer enn nitti språk.

Først i 1995 kom den usensurerte utgaven av Pippi ut i Frankrike. Mange andre land har også hatt problemer med Pippis anarkistiske livsholdning og frie språkbruk.

Den svenske regjeringen opprettet i 2002 Astrid Lindgren-prisen, som deles ut til barnebokforfattere, illustratører eller organisasjoner som fremmer barns og unge lesning.

Navnet Ronja fant Lindgren på selv, men nå er det blitt et offisielt svensk navn med egen navnedag 8. april.

Pippis fulle navn er Pippilotta Viktualia Rullgardina Krusmynta Efraimdotter Langstrømpe. På engelsk heter hun Pippilotta Delicatessa Windowshade Mackrelmint Efraim's Daughter Longstocking.

Mange skoler, sykehus og asteroide nr. 3204 er oppkalt etter Astrid Lindgren.

KILDER: WIKIPEDIA.NO, LENA TÖRNQVIST: ASTRID FRÅN VIMMERBY OG ASTRIDLINDGREN.SE

H.E. Sørensens

bøger om de nordiske lande

Det er en flot serie, skrevet med en utrolig viden og indsigt. H.E. Sørensen kan kunsten at gøre tungt og indviklet stof letforståeligt og spændende. Man er simpelthen i godt selskab, og går turen nord på denne sommer, er det mere end oplagt at medbringe H.E. Sørensens bøger som vejviser.

Anette Jensen, leder af Nordisk Informationskontor (Flensborg) i Flensborg Avis

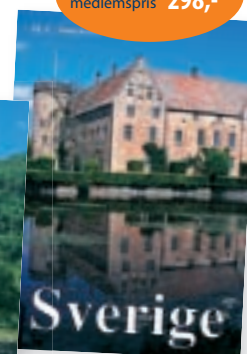
Fås hos boghandleren eller bestilles med medlemsrabat hos **Foreningen NORDEN**
Malmøgade 3, 2100 København Ø
tlf. 35426325 eller landskontoret@foreningen-norden.dk

298,-
medlemspris 248,-

298,-
medlemspris 248,-

350,-
medlemspris 298,-

NOGET OM

DET GODE BØVL MED LÆSEKREDSE, OM ANETTE JENSEN OG HENDES STORE INDSATS - OG OM (FRAVÆRET AF) ÅLANDSK LITTERATUR

AF KNUD SCHØDT, SILKEBORG

Man skal ikke kimse ad de årlige formandsmøder i Foreningen NORDEN's regi.

Landsledelsen begyndte med formandsmøderne i 2002. Der holdes som bekendt et i Århus for formændene vest for Storebælt og et andet i Korsør for formændene øst for Storebælt. Tidspunktet er medio august. Årsberetningen er udsendt på dette tidspunkt, og ved at tillidsfolkene kan få lejlighed til at berette om særlige begivenheder og/eller problemer i deres afdelinger, så får ledelsen og de andre deltagere indblik i, hvad der rører sig i foreningens afdelinger, og ikke mindst kommer der måske noget frem, som ellers ville tage tid på det efterfølgende landsmøde. Men det vigtigste resultat af disse formandsmøder er givetvis den inspiration til nye tiltag, som den enkelte formand kan tage med hjem til forelæggelse for sin bestyrelse.

I 2004 havde ledelsen sat læsekredse i Foreningen NORDENs regi på som et af emnerne. Der blev givet et udmærket oplæg af Jens P. Thestrup Jensen.

Læsekredse og det nødvendige

Man kan drive en læsekreds på flere måder. F.eks. kan hver deltager købe sin bog, som derefter går på omgang i deltagerkredsen. Man kan i stedet vælge at låne bøgerne på biblioteket, så alle læser samme bog til samme møde. Man kan skifte fra gang til gang med bøger fra de forskellige nordiske lande, eller man kan dyrke litteraturen fra et af de nordiske lande i en hel sæson.

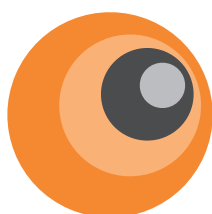
Det er ikke en dyr hobby for deltagerne. Der skal være en af deltagerne, som tager sig af bestilling, afhentning, udlevering og aflevering af bøgerne. Men det vigtigste var næsten, sagde indlederen, at der skulle være mulighed for at få kaffe. Thestrup Jensen berettede om de mange læsekredse i NORDEN-regi i Sønderjylland med Anette Jensen, leder af Nordisk Informationskontor i Flensborg, som inspirator og hoveddiværksætter. Han nævnte dog ikke, at der skulle stilles an med stort sønderjysk kaffebord til læsekredsens deltagere!

Vi drøftede sagen om oprettelse af en læsekreds i bestyrelsen i Silkeborg. Vi har en stor bestyrelse, og suppleanterne deltager i bestyrelsesmøderne og har deres opgaver i arbejdet. For det er der jo så meget af! Vi har et år haft ikke mindre end fire suppleanter. Jeg må indrømme det: Der var ikke mange i bestyrelsen, der ville deltage i en evt. læsekreds for medlemmerne; men bestyrelsen gav grønt lys for, at der blev arbejdet med ideen.

Fornem indsats

Vi fik Anette Jensen til at fortælle interesserede medlemmer om læsekredsarbejde i oktober. Der var kun fem deltagere! Et par medlemmer havde meddelt, at de var interesserede; men at de ikke kunne komme til mødet. Anette gav en god redegørelse. Hun havde medbragt materiale, som vi kunne beholde. Bl.a. det kompendium om litteratur fra de nordiske lande, som hun har udarbejdet, og som Anette Jensen til stadighed reviderer og supplerer. Det er altså en enkelt persons værk, som hun ganske gratis har stillet til almenhedens rådighed! Det er fornemt!

Det kan hentes på nettet: www.nordisk-info.de for Nordisk Informationskontor i Flensborg har selvfølgelig en tysk net-adresse. Alle de nordiske bøger læses i dansk oversættelse! Vi var knap ti deltagere, da vi begyndte med færøsk litteratur i januar 2005. Deltagerantallet øgedes efterhånden. I indeværende sæson er vi 17 deltagere. I 2005-06 læste vi svensk litteratur, for vi skulle på venskabsbybesøg i Kalmar i juni 2006. Mærkværdigvis udspillede bøgernes handlinger sig alle nord for midten af Sverige! NORDEN-bestyrelserne landet over må se i øjnene, at vore medlemmer har en forskellig indgangsvinkel til det nordiske fællesskab og dermed til deres medlemskab af Foreningen NORDEN, og at der i hvert fald er medlem-

mer, der har en litterær tilgang. Der deltager ægtepar i læsekredsen, men også mange enlige, som så også får det sociale samvær med i købet. Man kan sige, at læsekredsens medlemmer udgør en ekstra kernegruppe i det lokale NORDEN-arbejde.

Da vi skulle til venskabsbytræf Kalmar i juni 2006 var en stor del af læsekredsen blandt de 15 deltagere, og 15 deltagere er i sig selv mange i betragtning af, at værtsbyen kun er forpligtet til at skaffe privat indkvartering til ti deltagere!

Silkeborgs nordiske bykæde har træf i lige år. I de ulige år kan vi sædvanligvis samle tilstrækkelig mange deltagere til en ugelang medlemsrejse til et nuværende eller tidligere nordisk område (Shetland).

Ålandsk litteratur – eller hvad?

I august 2007 skulle vi til Ålandsøerne, og derfor var det ligetil, at læsekredsen i sæsonen 2006-07 skulle læse litteratur fra og om Åland. Altså ikke f.eks. beretninger om, hvordan ålandske udvandrere klarede sig i USA, hvis de blev der.

Ålandsøerne hører med til Finland; men øerne har som bekendt et udstrakt selvstyre med egen "landskabsregering". Befolkningen taler svensk, men børnene kan mærkværdigvis gå gennem folkeskolen uden at få undervisning i det finske sprog!

Da vi skulle søge efter bøger fra og om Åland, gik vi ind under kompendiets afdeling om finsk litteratur. For os havde det været ønskeligt, hvis bøger fra og om Åland havde haft deres eget kapitel eller var mærket af under finsk litteratur.

Finnerne har en bestemt terminologi: En "finlandsk" forfatter er en forfatter fra Finland, der benytter sig af svensk eller finsk. En "finsk" forfatter er altså kun en forfatter, der skriver på finsk! De, der skriver på svensk, er nemlig "finlands-svenske" forfattere. Til dem hører forfatterne fra Åland.

Vi begyndte med Sally Salminens bog Katrina.

Derefter læste vi Ulla-Lena Lundbergs trilogi. Men da den tredje bog skulle bestilles, viste det sig, at den overhovedet ikke var oversat til dansk! Årsagen dertil kan man så gisne om.

Derefter læste vi to bøger af Leena Lander. På bagsiden af

den første, "De mørke sommerfugles hjem", stod anført, at den udspillede sig på en opdragelsesanstalt på en ø i den ålandske skærgård. Den handlede om forurening. Sommerfuglene var blevet mørke på grund af forgiftning. Emnet og bogen var udmærket. Vi læste også den følgende bog.

Men set i relation til vores Ålandsprojekt måtte vi imidlertid erkende, at det – uden at forklejn Leena Lander – var et forkert valg. Leena Lander er en finsksproget forfatter, altså "finsk" Helt klart: når en bog er udkommet i Finland, så vil man givetvis overveje først at oversætte den til det andet sprog, der tales i Finland, inden man vil oversætte den til et hvilket som helst andet sprog.

Vi støttede os også til bibliotekarerne på Silkeborg Bibliotek. Man må sige, at danske biblioteker har et fantastisk bogsøgningssystem: Man kan gå ind i et internt edb-program og lede efter en bestemt bog. Så får man at vide, hvilke biblioteker i hele landet, der har denne bog på hylderne, og efter afgiven bestilling kan man så til aftalt tid hente det ønskede antal af den pågældende bog.

Jeg sendte også en e-mail til Biblioteket i Mariehamn, men modtog desværre ikke en stavelse retur. Somme tider kan man føle, at verden fyldt med misforståelser!

Hvorom alt er: Vi kunne i januar have fortsat med flere bøger af Sally Salminen; men vi ville læse andre ålandske forfattere. Dem fandt vi ikke!

Siden har vi læst norsk litteratur, for vi regner med venskabsbybesøg i Arendal i dagene omkring 17. maj 2008. Og jeg skulle hilse og sige, at norske bøger er oversat til dansk i stort mål.

At der ikke er oversat bøger af flere ålandske forfattere, har imidlertid naget mig, og det er den egentlige baggrund for dette indlæg, og det er også grunden til, at jeg har skrevet om problemet til en ålandsk avis.

Kompendie-udvidelser

I august 2007 fandt rejsen til Åland for NORDEN-medlemmer i Silkeborg så sted. 35 deltog. Vi er meget glade for, at så mange ville deltage. Vi havde fire dage på Åland og tre i Stockholm. En udmærket fordeling.

Vi var på busrundtur på Ålandsøerne hver dag, og når vi kom hjem, gik jeg

på Mariehamns bibliotek. Hver dag var Ålands-bibliotekaren gået hjem, for hendes arbejdsdag var allerede slut. Men andre tog imod min henvendelse med forståelse. Jeg brokkede mig ikke over, at man ikke havde svaret på min e-mail-henvendelse, for det ville jo ikke tjene noget formål. Men jeg beklagede, at forbindelsen ikke var blevet bragt i stand (så meget mere overraskende, som Silkeborg Bibliotek og Mariehamns bibliotek har haft medarbejdere på udveksling).

Medarbejderne beklagede også, at kontakten ikke var blevet etableret. Ålands-bibliotekaren fik efterhånden mine beskeder, og efter hjemkomsten er der kommet en stor kuvert med materiale om ålandsk litteratur. Den overlades til Nordisk Informationskontor i Flensborg ved Anette Jensen.

Kan vi få Anette Jensen til at lave en opstilling over finlandsk litteratur med en særlig afdeling for Ålandsk litteratur, vil det være ønskeligt. Anette har engang berettet om en læsekreds i Sønderjylland, som var kommet igennem dele af alle nordiske landes litteratur, og som derfor havde udnyttet hele hendes kompendium. Så forventede hun, at de ville lukke læsekredsen. Nej, nej! De ville da begynde forfra og stifte bekendtskab med gamle, ukendte bøger fra de omtalte områder, og selvfølgelig med bøger af nye forfattere, der måtte være kommet til siden sidst!

Nye mål

Bl.a. er kompendiet hele tiden på vej i udvikling og specificering. Der har således været tale om en oversigt over grønlandsk litteratur. Der kunne laves et afsnit om samisk litteratur, om skånsk og om sydslesvigsk mindretalslitteratur. Det vil Anette Jensen formodentlig lægge op til efterhånden. Anette alene har det store arbejde med at læse, vurdere og resumere de enkelte bøger først! Men selvfølgelig kan det travle menneske om fornødent nedsætte et arbejdsudvalg.

Et andet problem er meget større: Hvordan får vi i dette tilfælde flere ålandske bøger oversat?

Og det tredje problem: Er der i det hele taget gang i udgivelsen af ålandsk litteratur?

Hvad man på Åland kan gøre ved disse to problemstillinger kan vi vende tilbage til ved en senere lejlighed. ■

Fæstningernes fest - 2008 et år med "fæst"ligheder

To nordiske fæstninger fejrer runde fødselsdage i år. Det er 700 og 350 år siden grundlæggelsen af den norskbyggede fæstning i Kungälv og den dansk-erobrede Carlsten fæstning i Marstrand, begge beliggende i det nu svenske Bohuslän. Og dette vil blive fejret. Fæstningernes fest er begyndelsen på et samarbejde mellem en række aktører i Danmark, Norge og Sverige, dels for at fejre fæstningerne og vor fælles arv, dels for at forsøge at se ind i fremtiden.

Jubilæumsåret begynder lørdag 19. Januar med præsentation af

programmet og lancering af en jubilæumshjemmeside.

Historiske spil, teater, dramatiserede rundvisninger, aktiviteter for børn, koncerter, forelæsninger og udstillinger er en del af de planlagte arrangementer. Fæstningefesten skal fejres i Kungälv, Marstran, Akershus i Oslo og Frederikstens fæstning i Norge, samt på udvalgte steder i Danmark.

Den langsigtede plan er gennem netværksbyggeri og samarbejde over grænserne at

udvikle fæstningernes rolle for samfundet, erhvervslivet og kulturturen.

Projektet styres i fællesskab af Kungälv kommune og Statens fastighetsverk, SFV, i Sverige.

Aktivitetsprogram 2008

BORNHOLM

Formand: Erik Frigaard-Mogensen,
Lykkesvej 9, 3720 Aakirkeby,
Tlf. 6597 4829,
e-post: frigaardmogensen@yahoo.dk

TOR 17 JAN

Digteren Halfdan Rasmussen
Højskolelærer Lillian Hjorth-Westh
fortæller om "Halfdan Rasmussen
i ord og toner". Entre/kaffe kr 55.-,
ikke-medlemmer kr. 65.-.

Mødested:

Bornholm Højskole kl. 19.

TOR 07 FEB

Ingmar Bergman, filmskaber i
Norden
Foredrag ved journalist Kurt
Stenstrop, gennem en menneske-
alder beundrer af Bergmans film,
ledsaget af udvalgte filmklip.

Mødested:

centralbiblioteket i Rønne kl. 19.

TOR 06 MAR

Generalforsamling/sangafte-
n KennTherkelsen spiller, og vi
synger.

Mødested:

Centralbiblioteket i Rønne kl. 19.

LØR 17 MAJ

Rejse til Sofiero
Bustur til Sofiero Slot med rhodo-
dendron-parken ved Helsingborg
og Johanna-museet ved Skurup.
Pris kr. 640.-, inkl. morgenmad,
entréer, guiding, frokost på slottet,
middag på færgen. Max deltagere
46. Tilmeld. sen. TIR 15 APR til Inger
Jessen, tlf. 5649 2922, el. til fmd.,
tlf. 5697 4829.

**Mødested: Kongen, Rønne havn,
kl 0615, hjemkomst 2015.**

THISTED

Formand: Else Lund,
Hasselvej 9, 7700 Thisted.
Tlf. 9792 1175.

TOR 31 JAN

Edvard Munch
Alt er liv. Sognepræst og kunst-
kritiker Troels Laursen, Gl. Ullits,
Farsø, holder foredrag om den
kendte norske maler og giver bud
på, hvordan man "læser" billeder.
Kaffe/kager. Entré kr. 50.- I samarb.
m. Hurup Bibliotek og FU.

Mødested: Hurup Bibliotek kl. 19.30.

ONS 20 FEB

Sang- og musikaften,
Højskolesangbogen
Organist og korleder Henrik Svane
leder aftenen. Hans titel er: "Jeg
bærer med smil mit smil – og mig
selv og det tror jeg på" Let traktem-
ent. Entré kr. 60.-. I samarb. m.
Grænseforeningen Thy.

Mødested:

**Sparekassen Thys kantine,
Rådhusstræde, Storetorv, Thisted,
kl. 19.30.**

TIR 11 MAR

Generalforsamling/Johan
Skjoldborg
Som noget nyt vil der efter general-
forsamlingen blive holdt foredrag
om Johan Skjoldborg og Arvid
Gärnefelt, foredragsholder er Niels
Erik Fischer. Der serveres salatbord.
Pris kr. 50.-, alle er velkomne. I
samarb. m. bibliotekerne i Koldby
og Hurup, og forskellige kulturelle
foreninger.

**Mødested: Hørdum Kulturlandsby
(Hørdum gl. skole) kl. 19.**

NORDISK GÆSTEBUD & NY NORDISK MAD

En nordisk aktivitet med stort potentiale er Nordisk Gæstebud. Flere lokalafdelinger har taget aktiviteten op med drøn-succes. Nordisk Mad er in i øjeblikket, se bare restaurant NOMA på Den Nordatlantiske Brygge i København, der har fået to Michelin-stjerner. Nu behøver en menu jo ikke koste 1400.- kr., men folk er parate til at betale for god mad!

Gæstebudet er også en nøgle til nye medlemmer: Inviter venner, naboer, arbejdskammerater osv med til en nordisk kulinarisk oplevelse og den gode stemning. Det virker!

Nordisk Ministerråd er også kommet i nordisk madhumør, idet man har taget Ny Nordisk Mad på programmet. Ny Nordisk Mad-projektet skal styrke og synliggøre nordisk mad og nordisk madkultur og være med til at skabe fælles forståelse for de nordiske råvarer og videreudviklingen af den nordiske madkultur.

Projektet løber fra 2007 til 2009, og der skulle faktisk være økonomisk støtte at hente for de kredse eller lokal-

afdelinger, som finder på at lade sig inspirere til at lave en nordisk madaften.

Smagen af Norden

Den gastronomiske entreprenør Claus Meyer, dansk medlem af projektets styregruppe, siger:

"Hvis vi arbejdede med køer, som var selektive i deres fodervalg - og accepterede en lavere mælkeydelse - så ville vi få en højere koncentration af planternes aromaer over i mælken. Det giver mindre mælk, for det er mindre effektivt. Til gengæld smager mælken af det sted, den kommer fra. Hele vejen rundt og på alle niveauer forsømmer vi i dag muligheden for, at vores fødevarer udtrykker deres territorium og minder verden om, at de kommer fra Norden. Det har de længe været gode til i Bordeaux og Bourgogne, men vi har de samme muligheder i Norden. Vi skal bare opsøge dem.

Min ambition for nordisk turisme er at vi skaber ultimative ophold og oplevelser med afsæt i de enestående naturforhold i vores region. Hvem drømmer ikke om at drukne sig i midnatssolen, at vandre barfodet på mos i de finske skove, at svømme i de spejlblanke ferskvandssøers rene vand, at inhalere duften af tundraen mens man venter på massage og forkælelse i det nærliggende minimalistiske ødemarkssort, der principielt godt kunne rumme et af verdens bedste køkkener og levere denne særlige nordiske gæstfrihed?. Og hvis det regner, så har vi også paraplyer. Hvordan lyder det når regnen rammer søen, hvilken slags brænde dufter bedst når man kommer ind igen og hvilke varme?"

Mad-ambassadører

I forbindelse med lanceringen af programmet for Ny Nordisk Mad udnævnte Nordisk Ministerråd elleve Ny Nordisk Mad-ambassadører. Ambassadørerne er ressourcpersoner, der alle har stået bag initiativer for at fremme nordisk mad og madkultur.

Ny Nordisk Mad-ambassadørerne har til opgave at formidle og skabe opmærksomhed om Ny Nordisk Mad-programmet i samarbejde med Nordisk Ministerråd. De danske ambassadører er Rene Redzepi, Karen Kjældgård-Larsen og Tine Broksø.

FAKTA om Nordisk gæstebud 23. marts

Hvornår?

Nordisk Gæstebud holdes i tilknytning til Nordens Dag den 23. marts, dagen da det officielle nordiske samarbejde blev stiftet med underskrivelsen af Helsingfors-aftalen i 1962.

Hvad?

Nordisk Gæstebud er en nordisk fest med nordisk mad, nordiske mad-traditioner, viser og underholdning i fokus. Gæstebudet er et samnordisk projekt indenfor rammerne af Foreningerne Norden i alle de nordiske lande og selvstyrende områder.

Hvem?

Det er Foreningerne Norden i hele Norden, der arrangerer Nordisk Gæstebud som en forårsaktivitet i samme ånd som efterårets fælles aktivitet Biblioteksugen Morgengry & Skumringstid. En central aktivitets-samarbejdspartner, som tilfældet er med PR-foreningen for nordiske biblioteker og Biblioteksugen, findes ikke. Men de enkelte lokalforeninger kan samarbejde med forskellige parter, f. eks. museer, hjemstavnsforeninger, levnedsmiddelvirksomheder, skoler, restauranter og cafeer, og andre foreninger på stedet med interesser for sam-arrangementer.

Skoler

Skoler og andre uddannelsesinstitutioner kan i forbindelse med Nordens Dag 23. marts f. eks. holde en nordisk maduge med en middagsret fra hvert land per dag eller en nordisk middag med nordisk buffet.

Information

Se webb-stedet www.nynordiskmad.org, evt. kontakt Nordisk Ministerråds Sekretariat, tlf 3396 0200, Lise Lykke Steffensen, lokal 256.

Et nordisk spisehus i Århus

Laks, der hø-ryges under en glasklokke ved bordet, med æblesalat, selleri, dild og rørt skyr. Kartoffel- og porresuppe med bacon af tungsvin. Glaseret frilandsgris i svampesky med stikkelsbærkompot og bløde løg. Oksesteg med varmrøgede hønseæg. Det er et udtog af lækkerierne i en ny nordisk restaurant i M. P. Bruunsgade i Århus. Stedet er efter folkesnakken at dømmes stærkt besøgt alle dage. Personer med hang til nordiske madglæder være hermed behørigt underrettet...

NORDISK GÆSTEBUD

FORENINGEN

NORDEN

Ændringer vedrørende abonnement
tlf. 3542 6325,
emai: suzanne@foreningen-norden.dk

GIV DINE BØRN OG BØRNEBØRN NORDISKE OPLEVELSER MELD DEM IND I Foreningen NORDENs Ungdom

 Foreningen NORDENs Ungdom

Som medlem af Foreningen NORDEN kender du allerede til de mange dejlige oplevelser Norden og vores nordiske aktiviteter giver os, men kender du også til Foreningen NORDENs Ungdom?

Vi er en ungdomsorganisation med godt 400 medlemmer i alderen 18-35 år, men vi vil gerne dele vores nordiske oplevelser med flere unge mennesker. Derfor håber vi, at du vil fortælle dine børn, børnebørn, nevøer eller niecer m.fl. om alle de gode tilbud, vi har, og hvor spændende Norden er.

Som medlem modtager man medlemsbladet Balder og desuden giver et medlemskab adgang til en mængde af spændende arrangementer. Hvert år begiver vi os af sted på adskillige rejser, hvor vi hygger os sammen og lærer den nordiske kultur at kende. I år går en af rejserne eksempelvis til Færøerne, hvor man mødes med andre nordiske unge.

Derudover arrangerer de otte lokalafdelinger løbende en række danske arrangementer. Vi går i biografen, smager på nordisk øl eller tager til rockkoncert sammen. Kun fantasien sætter grænser, når vi planlægger nordiske aktiviteter, og alle kan byde ind med idéer til nye arrangementer, så der skulle gerne være noget for en hver smag.

Se tidligere og kommende arrangementer på vores hjemmeside www.fnu.dk

Indsend indmeldelseskuponen og få adgang til et væld af nordiske oplevelser.

Send kuponen eller fax den på 3542 8088

- Jeg ønsker medlemskab af Foreningen NORDENs Ungdom for kr. 85,- om året.
- Vi ønsker parmedlemskab af Foreningen NORDENs Ungdom for kr. 150,- om året – opgiv navn og fødselsdato på begge personer.
- Jeg ønsker at blive kontaktet af en person fra mit lokalområde.
- Jeg ønsker mere information om foreningen NORDENs Ungdom.

Navn(e) _____
Adresse _____
Postnr. og By _____
Tlf. _____ fødselsdato(er) _____
Underskrift(er) _____
Dato _____

www.fnu.dk eller kontakt@fnu.dk
tlf.: 3542 6325 fax.: 3542 8088

 POST _____

Sendes ufrankeret i Norden
Modtageren betaler portoen

 Foreningen NORDENs Ungdom

Malmøgade 3
+++ 1296 +++
2100 København Ø